

VELKOMMEN TIL SPORET VED BRANDERUP MØLLE

Sporet består af to ruter, rute 1 på ca. 1,4 km og rute 2 på ca. 2,5 km. Numrene på kortet henviser til nedenstående beskrivelser. God tur.

Rute 1 starter i T-krydset ved Smedegade 15 og fortsætter ad Engvejen til købmanden.

Rute 2 starter ved købmanden og går langs Smedebækken mod Møllestien. Undervejs passeres to broer. Følg ruten tilbage til købmanden.

Vil du gå begge ruter, så følg pilene fra Sletvej forbi skolen til starten af rute 1. Længden er da ca. 3,9 km.

1 ENGVEJEN

Ruten følger den gamle vej ned til bøndernes engarealer, der er et levn fra tiden før udstykningerne og udflytningerne i Branderup, som fandt sted i år 1800. Før den tid lå gårdene samlet. Engarealet var meget vigtigt for vinterfoderet til kreaturerne. Foderet bestod dengang mest af enghø. Derfor hedder vejen den dag i dag Engvejen.

rød hestehov

2 FLORA

Ved Branderup Bygade – især ved nedgangen til Møllestien – finder man den efterhånden noget sjældne Rød Hestehov.

FUGLE

I løbet af året ses næsten 80 forskellige fuglearter i og omkring Branderup. Især blandede flokke med Vindrosler, Sjagger og ofte Misteldrossel finder i vintermånederne føde langs sporet. Nogle af skovens fugle søger ind til byen, bl.a. Spætmejse, Gråmejse og Flagspætte. Alene i 2003 kunne 38 arter konstateres ynglende og ses eller høres fra sporet. Engsnarre og Vagtel, som hører til sjældenhederne uden for Sønderjylland, høres i de stille og lune sommernætter.

flagspætte

3 BRANDERUP VANDMØLLE

Her var sognets midtpunkt i over 500 år. Det var en kongelig ejendom, hvor egnens bønder havde møllepligt (afgift til kongen) helt frem til 1839. Møllen overgik da til privateje.

Møllens storhedstid var under Jørgen Fausbøll fra 1861-1909. På det tidspunkt blev mølledammene udvidet og vandstanden hævet. Møllen blev ombygget, så den fik et overfaldshjul, d.v.s. vandet falder ned på møllehjulet, hvilket giver en betydelig bedre trækraft. I 1917 under 1. verdenskrig nødlandede en tysk marineflyver på Mølledammen. Efter endt reparation foretaget af den lokale smed startede flyet igen. Dette fortæller om størrelsen af Mølledammen.

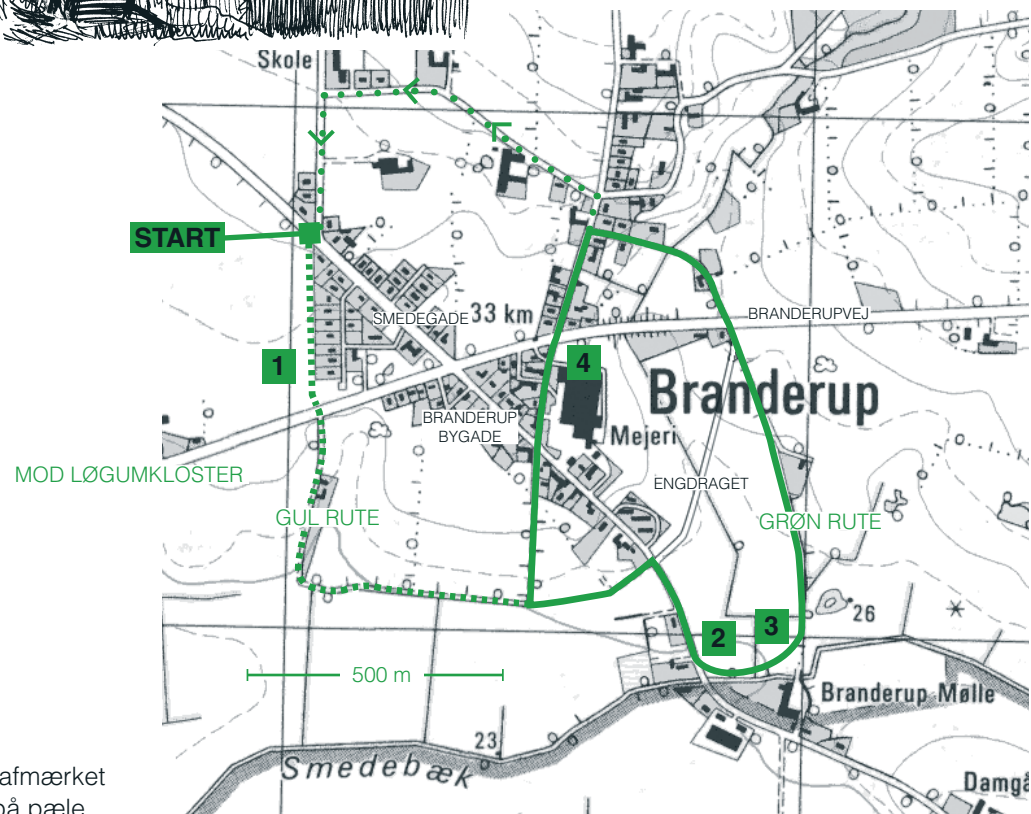

Der hørte også en blomstrende købmandshandel til. Da Kleinbanen kom, blev der stoppested ved møllen, her blev der bygget pakhuse med kreaturvægt for afsendelse af levende dyr.

Da elektriciteten kom i 20'erne, blev behovet for at få malet brødkorn og gryn mindre, og mølleriet sluttede 1938-39. Samtidigt blev Kleinbanen nedlagt. Selve vandmøllehuset blev nedrevet i 1945, men Mølegården ligger her stadigvæk.

4 MEJERIET

Under Branderup Møllens virketid var møllen også leverandør til mejeriet. Ved møllen var der 2 mølledamme, som om vinteren blev dæmmet op, så man i de kolde isvintre dengang kunne lave masser af is. Isen blev savet ud i blokke, noget blev anvendt til husholdnin-

Se efter den gule folderkasse – her starter sporet

Ruterne er på sporet afmærket med hvide trekanter på pæle

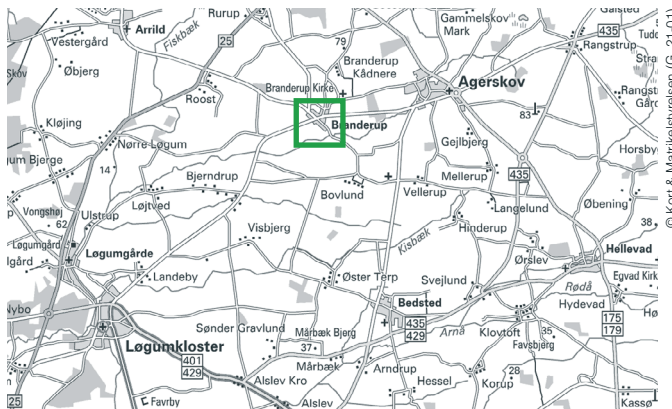
gen på Møllegården og en stor del – over 200 m³ – blev transporteret til mejeriet. Isblokkene blev lagt i et frysehus, der var godt isoleret med tørvesmuld fra mosen; her kunne isen holde sig til langt ud på sommeren. Indgangen til ishuset var altid fra nordsiden og i skyggen af træer eller bygninger.

Branderup Andelsmejeri, som blev stiftet i 1888, blev et vendepunkt for Branderup – byen ændrede karakter. Mejeriets placering var ideel i forhold til leverandørerne, da der lå mange gårde omkring byen.

Byen blev herefter bygget op omkring mejeriet, for med transporten til og fra mejeriet med hestevogn blev der jo straks brug for hjulmager, smed, rebslager og til mejeriet produktion af smørdritter.

I 1904 blev der bygget en station til »Kleinbanen«, der i løbet af nogle år fik status som den største godsbanestation ved Haderslev Amts »Kleinbaner«. Der blev oprettet et handelselskab – Frem – der handlede med købmands- og grovvarer. Denne forretning blev senere en betydelig handelsforretning i midtlandet.

Mejeriet startede beskedent, men er i dag et af landets største ostemejerier og er Nr. Rangstrup Kommunes største arbejdsplads med omkring 200 arbejdspladser.

Sporet ved Branderup Mølle ligger i Branderup 11 km nordøst for Løgumkloster. Den grønne firkant viser udsnit svarende til rutekortet på indersiderne.

GPS-kordinater til startpunktet: 55.12357°, 9.06206°.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du er gæst på lodsejerens private ejendom, og han har åbnet sporet for færdsel til fods.

Sporet kan delvis være trampestier, og derfor kan årstiden og planternes vækst påvirke passagen.

FÅ MERE INFORMATION

Kontakt Mie Thomsen, Friskjærvej 4, 6535 Branderup
Telefon 74 83 52 87.

Sporet ved Branderup Mølle

KORTSIGNATURER - RUTEKORT

	Levende hegn		Jorddige
	Skrænt		Sti
	Jernbane		Markvej
	Vej		Rute 2
	Rute 1		Rute 1

4 Henvisning til forklaring

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:
Danmarks Naturfredningsforening · Dansk Skovforening
Friluftsrådet · Kommunernes Landsforening · Landbrugsraadet
Landdistrikternes Fællesråd · Skov- og Naturstyrelsen
Støttet med tilskud fra tips- og lottomidler til friluftslivet

Tekst: Verner Bruhn · Tegninger: Michael Petersen

Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
Landbrugsraadet, Axeltorv 3, 1609 København V
Telefon 33 39 40 00 · Fax 33 39 41 61

WWW.SPOR.DK

